

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1946.

Första kammaren.

Nr 35.

Tisdagen den 5 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Justerades protokollen för den 29 och den 30 nästlidne oktober samt den 2 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 482, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Uppsala m. m.; och

nr 483, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med begäran om bemyndigande att träffa avtal med Göteborgs stad angående villkoren för överföring å Göteborgs stad av det tryckande registret för staden.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 356, angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 358, med förslag till lag om tillägg till kap. 4 kyrkolagen.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 359, angående familjepension efter framlidne statsministern Per Albin Hansson.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Herlitz* motion, nr 385, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av avgångsstat för befattningshavare vid polis- och åklagarväsendet.

Föredrogs och hänvisades till tredje särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 386, av herrar *Bergvall* och *Petersson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän sjukförsäkring, m. m.; och

nr 387, av herrar *Englund* och *Annér*, i samma ämne.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 23, statsutskottets utlåtanden nr 262 och 263 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 52 och 53.

*Interpellation
ang. vissa av
rundradio-
utredningen
framlagda
förslag.*

Herr **Anderson, Axel Ivar**, erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! 1943 års riksdag har i skrivelse (nr 209) »med hänsyn till de många olösta ekonomiska, tekniska och kulturella problem, som äro förknippade med den svenska rundradions verksamhet,» hos Kungl. Maj:t anhållit om en snabb och allsidig utredning samt om förslag rörande rundradion, dess aktuella behov och riktlinjerna för dess framtida verksamhet.

Kungl. Maj:t tillkallade med anledning härav särskilda sakkunniga, 1943 års rundradioutredning, som i januari i år till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet överlämnat ett enhälligt betänkande angående rundradion i Sverige, dess aktuella behov och riktlinjer för dess framtida verksamhet. (SOU 1946:1.)

Med anledning av de i detta betänkande framlagda förslagen har 1946 års riksdag beretts tillfälle att taga ståndpunkt dels till frågan om förbättrade kortvägssändningar till utlandet, dels till frågan om uppförande av ett radiohus i Stockholm. I båda dessa frågor har riksdagen fattat beslut i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag.

I rundradioutredningens betänkande framläggas emellertid åtskilliga andra förslag av stor betydelse såväl för rundradions aktuella behov som för planläggningen av dess framtida verksamhet. Då det såväl för telegrafstyrelsen, som svarar för rundradions tekniska sida, som för Radiotjänsts styrelse är av största vikt att ha klart, efter vilka principer och under vilka ekonomiska förutsättningar man skall arbeta, måste ett uppskjutande av statsmakternas ståndpunktstagande innebära både ett försvårande av det aktuella arbetets rationella bedrivande och en hämning av utvecklingen. Jag erinrar om att riksdagen i sin skrivelse framhöll, att »avsaknaden av effektiv planläggning för rundradions framtidslinjer innebär en svaghet, som kan medföra risker för att Sveriges rundradio i fortsättningen icke skall kunna hållas i nivå med utvecklingens krav». Tyvärr måste man konstatera, att den svenska rundradion under de gångna krigsåren på grund av då rådande förhållanden tvingats till ett visst stillastående. Det är därför av desto större betydelse, att rundradion nu sättes i tillfälle till en sådan upprustning, som under nu rådande statsfinansiella förutsättningar är möjlig. Jag tillåter mig här särskilt hänvisa till följande aktuella behov:

utbyggnad av trådradion för de över 600 000 radiolyssnare, som nu icke kunna tillfredsställas avlyssna de trådlösa sändningarna;

en sådan utsträckning av sändningstiden, som möjliggör såväl nya programinslag som program för nya kategorier lyssnare;

en utbyggnad av Radiotjänsts provinsorganisation, innebärande rikare inslag i riksprogrammet från olika landsdelar.

Även för planläggningen på lång sikt är det av största betydelse, att riksdagen får taga ståndpunkt bl. a. till de sakkunnigas förslag angående flera samtidiga program på bästa programtid.

Under hänvisning till vad jag förut anförde angående betydelsen av en snabb behandling av ännu olösta rundradiofrågor, anhåller jag att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande fråga:

Har innevarande års riksdag att vänta proposition från Kungl. Maj:t rörande rundradion i anslutning till 1943 års rundradioutrednings betänkande?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Onsdagen den 6 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 360, angående subventionering av införseln av vissa varor, m. m., och nr 361, angående anslag till åtgärder för utökning av vinterproduktionen av tegel.

Ang. återtagande av anhållan att få framställa interpellation i viss fråga.

Föredrogs herr *Arrhéns* anhållan att få till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framställa interpellation angående det rådande systemet för tillsättandet av tjänster inom folkskolans arbetsområde m. m.

Herr *Arrhén*: Herr talman! På förekommen anledning anhåller jag att få återtaga min under gårdagens plenum till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ställda interpellation.

Efter härmed slutad överläggning medgav på gjord proposition kammaren, att herr *Arrhéns* ifrågavarande anhållan finge återtagas.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 262, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från ersättningsskyldighet för K. B. F. Norrbrand och A. L. Eriksson; samt nr 263, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om uppskov med allmän fastighetstaxering; och nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 16 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 360 och 361.

Herr Arrhén erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! För närvarande tillämpas vid tillsättande av överlärartjänster i rikets städer det systemet, att tjänsterna sökas hos folkskolestyrelsen, varefter ett förslag till tjänstens besättande uppgöres av skolöverstyrelsen. Överklagande av skolöverstyrelsens beslut kan ske hos Kungl. Maj:t. Utnämningssrätten tillkommer folkskolestyrelsen eller i Stockholm folkskoleledningen.

*Interpellation
ang. tillsättandet av
tjänster inom
folkskolans
arbetsområde.*

Denna form för tillsättning av överlärare kan befaras medföra, att ovidkommande synpunkter i vissa fall få utöva inflytande vid tillsättandet av dylika tjänster.

En olägenhet av det nu tillämpade systemet synes vidare vara, att sökande till överlärartjänster i regel tillhöra det egna distriktet. Vid en konkurrens nyligen i Stockholm voro endast två av 28 sökande hemmahörande utanför huvudstaden.

Systemets funktion har även varit föremål för delade meningar. Många finnas, som anse, att utnämningen borde läggas hos ett statligt organ. Här emot brukar framhållas, att överlärarna i varje fall i de större städerna erhålla arvode som tillägg till folkskollärlönen av kommunen och att därför kommunens representanter böra äga rätt att själva säga ifrån, vilken de vilja se som innehavare av posten. Detta å ena sidan. Å andra sidan har man framhållit, att folkskollärarna i övrigt avlönas av statsmedel och att konsekvensen kräver, att det därför vore rimligt, att överläraren i sin egenskap av skolchef tillsattes av ett statligt organ. När staten numera bär så stor del av utgifterna för folkskoleväsendet, synes staten även böra äga ett avgörande inflytande vid tillsättande av de ledande befattningarna på området.

Det förefaller därför, som om en lösning av detta problem låge däri, att överlärartjänster tillsattes av skolöverstyrelsen, sedan av denna uppsatt tjänsteförslag remitterats för yttrande till vederbörande folkskolestyrelse (folkskoleledningen). Ett dylikt arrangemang skulle säkerligen bättre än det nu tillämpade systemet säkra den allmänna principen om *förtjänst och skicklighet*, som i dylika sammanhang bör vara riktningssivande.

En annan möjlighet, men då inom det nuvarande systemets ram, vore att upprätta en statlig besvärinstans för kommunala tjänsteinnehavare överhuvud taget. Behovet av ett dylikt forum har i vissa sammanhang anmält sig, även om det kanske ej bleve relevant vid tillsättandet av just överlärartjänster vid våra folkskolor.

Med anledning av det anförda anhåller jag att med första kammarens tillstånd få till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet framställa följande fråga:

Vad är herr statsrådets uppfattning om det nu rådande systemet för tillsättande av överlärartjänster inom folkskolans arbetsområde?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.08 förmiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 9 november.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 363, angående anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslörlärare våren 1947.

Ledighet från riksdagsgöromålen för enskilda angelägenheter beviljades herr *Linder* för tiden från och med den 14 till och med den 23 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 484, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om uppskov med allmän fastighetstaxering; och

nr 485, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 16 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 486, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från ersättningsskyldighet för K. B. F. Norrbrand och A. L. Eriksson; samt

nr 487, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 360, angående subventionering av införseln av vissa varor, m. m.; och
nr 361, angående anslag till åtgärder för utökning av vinterproduktionen av tegel.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 363.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 350 angående godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffad handelsöverenskommelse m. m. samt nr 351 angå-

ende godkännande av mellan Sverige och De Socialistiska Rådsrepublikernas Union träffat kreditavtal;

statsutskottets utlåtanden:

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas, m. m.;

nr 265, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210);

nr 266, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av lokaler för överståthållarämbetet;

nr 267, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 270, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 271, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 272, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets kapitalbudget; och

nr 277, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående träffande av avtal med de enskilda försäkringsanstalterna om framtida övertagande från statens sida av vissa krigsförsäkringar m. m. jämte en i ämnet väckt motion; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17—19 §§ lagen den 19 maj 1944 (nr 219) om djurskydd; och

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens första kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 6 november 1946.

På därom gjorda ansökningar beviljade herrar deputerade följande vaktmästare hos kammaren tjänstledighet tills vidare för tjänstgöring såsom vaktmästare hos 1946 års kyrkomöte, nämligen K. Swenson, räknat från och med den 4, T. Hollner från och med den 7 och H. Eriksson från och med den 11 innevarande månad. Till vikarier tills vidare under tiden för ifrågavarande

ledigheter antogos följande anmälda sökande, nämligen för Swenson Karl-Olof Bergman, för Hollner Nils Strömquist och för Eriksson Kjell Bäck.

År och dag som ovan.

In fidem
G. H. Berggren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.08 eftermiddagen.

In fidem
Lode Wistrand.
